

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie:

Przewodniczący –	SSO Małgorzata Perdion-Kalicka
Protokolant –	sekretarz sądowy Jadwiga Skrzyńska

po rozpoznaniu 27 stycznia 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania **Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o nadużywanie pozycji dominującej

na skutek odwołania Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 30 grudnia 2013 r. Nr (...)

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 złotych (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka

XVII AmA 149/14

UZASADNIENIE

Decyzją Nr (...) z dnia 30 grudnia 2013r. pozwany Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 tej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako uokik), praktykę nadużywania przez Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, obejmującym obszar Gminy Miejskiej P., polegającą na narzucaniu odbiorcom usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w wyniku których odbiorcy są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót nie stanowiących - co do zakresu - prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (j.t. Dz. U. z 2006r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm. dalej jako ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę), tj. budowy części sieci wodociągowej i kanalizacyjnej od granicy nieruchomości do miejsca wykonania włączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i nakazał zaniechanie jej stosowania.

Za powyższe naruszenie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 uokik nałożył na Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. karę pieniężną w wysokości 41 389 zł, płatną do budżetu państwa.

Od niniejszej Decyzji powód - Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. wniósł odwołanie, zaskarżając Decyzję w całości i wnioskował o jej uchylenie ewentualnie o zmianę decyzji poprzez niestwierdzenie stosowania przez powoda praktyk ograniczających konkurencję. Zaskarżonej decyzji powód zarzucił:

1. Naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 84 uokik poprzez niweszczononnie rozważenie zebranego materiału dowodowego i nieodniesienie się przy dokonaniu oceny stanu faktycznego do stanowiska prezentowanego w przedłożonym w toku postępowania przed Prezesem UOKiK w tym do wyroków Sądu Okręgowego w Koszalinie, Sądu Okręgowego w Elblągu u Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, w których to wyrokach została przyjęta definicja przyłącza wodociągowego i przyłącza kanalizacyjnego zgodna z interpretacją przyjęta przez powoda;

2. naruszenie prawa materialnego - art. 9 ust. 1 i 2 pkt 1 i 6 uokik w zw. z art. 2 pkt 5 i 6 i art. 15 ust 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że:

- odcinek przewodu wodociągowego wykraczający poza granicę nieruchomości gruntowej osoby ubiegającej się o przyłączenie stanowi sieć wodociągową,

- odcinek przewodu kanalizacyjnego od studzienki kanalizacyjnej do miejsca włączenia go głównej sieci kanalizacyjnej stanowi sieć kanalizacyjną

– a w konsekwencji błędne uznanie, że powód zobowiązując kontrahentów do sfinansowania budowy tych odcinków naruszył art. 9 ust 1 i ust 2 pkt 1 i 6 uokik

3. naruszenie prawa materialnego art. 9 ust 1 i 2 pkt 6 uokik poprzez uznanie, że nałożenie na osoby ubiegające się przyłączenie do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej obowiązku sfinansowania budowy odcinków przewodów wodociągowych lub kanalizacyjnych poza granicami nieruchomości przynosi powodowi nieuzasadnione korzyści

Pozwany Prezes UOKiK w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko wyrażone w decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. jest przedsiębiorcą wpisanym do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem (...), prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XX Wydział Krajowego Rejestru Sądowego (karta 34 – 37 akt adm).

Przedmiotem działalności powoda jest między innymi pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Zakład (...) zapewniając też dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zaopatruje w wodę i odprowadza ścieki na terenie Gminy Miejskiej P..

W obszarze Gminy Miejskiej P. objętym działalnością powoda sieć wodociągowa jest ułożona w chodniku, po jednej stronie ulicy, a sieć kanalizacyjna jest położona po jednej stronie ulicy lub w osi jezdni (k. 109 akt adm).

Podstawę działalności powoda w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków stanowi „Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków” uchwalony Uchwałą Nr VI/62/11 Rady Miejskiej w P. z dnia 25 marca 2011 r. (k. 64-68 akt adm, dalej jako Regulamin). W myśl tej regulacji przyłączenie do sieci odbiorcy usług następuje w kilku etapach i to przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne decyduje o rozpoczęciu lub niedopuszczeniu do każdego z tych etapów.

W pierwszej kolejności osoba ubiegająca się o przyłączenie jej nieruchomości do sieci składa przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu wniosek o wydanie technicznych warunków przyłączenia (§ 23 regulaminu).

Warunki przyłączenia powinny co najmniej:

- 1) wskazywać miejsce i sposób przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej;
- 2) określać maksymalną ilość wody dostarczanej do nieruchomości z podziałem na poszczególne cele;
- 3) określać maksymalną ilość ścieków odprowadzanych z nieruchomości i ich jakość;
- 4) zawierać informacje o rodzaju i zawartości dokumentów jakie powinna przedłożyć osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci oraz podmiotach z jakimi należy uzgodnić, lub do jakich należy zgłosić fakt przyłączenia oraz projekt przyłącza;
- 5) wskazywać okres ważności wydanych warunków przyłączenia, nie krótszy niż 1 rok;
- 6) określać wymagania wynikające z innych przepisów prawa;
- 7) określać miejsce zainstalowania wodomierza głównego i pozostałych jeśli są przewidywane, a w przypadku gdy wnioskodawca proponuje pomiar ilości odprowadzanych ścieków inaczej niż na podstawie odczytów ilości pobieranej wody, określić miejsce urządzenia pomiarowego do mierzenia ilości odprowadzanych ścieków;
- 8) określać konieczność montażu wodomierzy własnych dla określenia ilości odprowadzanych ścieków (§ 25 ust. 2 regulaminu).

W oparciu o wydane przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne techniczne warunki, przygotowujemy jest projekt techniczny, który musi zostać uzgodniony z przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym (§ 26 ust. 3 regulaminu). Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wydaje lub odmawia uzgodnienia projektu technicznego (§ 26 ust. 5 Regulaminu).

Kolejnym warunkiem przystąpienia do wykonania robót przyłączeniowych jest pisemne zgłoszenie do przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego gotowości do rozpoczęcia prac (§ 27 ust. 1 Regulaminu). Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne może wstrzymać ten etap, podejmując decyzję o odmowie zgłoszenia (§ 27 ust. 2 Regulaminu).

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne dokonuje również odbioru ułożonych przyłączy.

Czynności włączenia przyłącza wodociągowego do sieci miejskiej dokonują pracownicy przedsiębiorstwa po wcześniejszym odbiorze ułożonego przyłącza wraz z montażem zestawu wodomierzowego (§ 27 ust. 5). Natomiast czynności włączenia przyłącza kanalizacyjnego do sieci miejskiej dokonuje wykonawca przyłącza pod nadzorem pracownika przedsiębiorstwa po uprzednim odbiorze ułożonego przyłącza (§ 27 ust. 6 Regulaminu).

Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. w wydawanych w indywidualnych sprawach technicznych warunkach przyłączenia do sieci jako miejsce przyłączenia wskazywał wodociąg znajdujący się w ulicy (k 110 – 156 akt admin).

Natomiast w wydawanych w indywidualnych sprawach warunkach technicznych przyłączenia do sieci kanalizacyjnej powód jako miejsce przyłączenia wskazywał kanał znajdujący się w ulicy oraz nakładał obowiązek wybudowania studzienki na nieruchomości gruntowej odbiorcy usług w odległości ok. 2 m. od granicy tej nieruchomości (k 110-156 akt admin).

Skutkiem takich rozwiązań przyjętych w warunkach technicznych jest to, że każdy odbiorca usług oferowanych przez powoda jest obowiązany do wybudowania na własny koszt przyłącza wodociągowego od wewnętrznej sieci wodociągowej w nieruchomości do miejsca włączenia do sieci leżącej poza granicą nieruchomości. Tym samym na

obszarze działalności powoda wszystkie przyłącza wodociągowe wykraczają poza granice nieruchomości odbiorcy (k 38-39 akt adm).

Natomiast w odniesieniu do usług odprowadzania ścieków, to każdy odbiorca tych usług jest obligowany przez powoda do wybudowania na swojej nieruchomości gruntowej studzienki w odległości około 2 - 2,5 m od granicy tej nieruchomości oraz przyłącza kanalizacyjnego do miejsca włączenia do sieci kanalizacyjnej leżącej poza granicą nieruchomości. Identycznie więc jak w przypadku przyłączy wodociągowych na obszarze działalności powoda wszystkie przyłącza kanalizacyjne wykraczają poza granice nieruchomości odbiorcy (k. 38-39 akt admin).

Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. w 2012 roku osiągnął przychód w wysokości (...) zł. Natomiast przychód z tytułu prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniósł (...) zł (k 96-102 akt admin).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w toku postępowania administracyjnego, które nie budziły wątpliwości co do ich wiarygodności i które nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Sąd oddalił wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka P. K. na okoliczność ustalenia co jest siecią kanalizacyjną i wodociągową a co jest przyłączem kanalizacyjnych i wodociągowym, zasad ich budowy i eksploatacji. Zdaniem Sądu teza dowodowa postawiona przez powoda dla zeznań wnioskowanego świadka w zasadzie zmierzała do wyjaśnienia Sądowi pojęć, których definicja legalna znajduje się w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zatem zeznania te w istocie miały stanowić wykładnię przepisów prawa. Natomiast rolą świadka w procesie cywilnym jest dawanie Sądowi informacji o faktach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Jeśli natomiast dla wyjaśnienia pewnych spornych między stronami kwestii faktycznych potrzebna jest wiedza ekspercka, to jej źródłem może być dla Sądu li tylko dowód z opinii biegłego sądowego.

W tym stanie rzeczy dowód z zeznań świadka na okoliczność wskazaną przez stronę nie mógł być dla Sądu źródłem wiedzy eksperckiej a jednocześnie nie był on dopuszczalny jako zgłoszony na okoliczność dotyczącą prawa a nie faktów.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie powoda nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż Prezes UOKiK dokonał prawidłowej kwalifikacji zachowania powoda jako niedozwolonej praktyki nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, obejmującym obszar gminy miejskiej P..

Zakaz stosowania tego typu praktyk jednoznacznie wynika z art. 9 ust. 1 uokik, który stanowi, iż zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Jako przykład tego typu zachowań ustawa w ust. 2 pkt 6 wskazuje praktykę polegającą na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca, wykorzystując posiadaną przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem, wynikającym właśnie z braku konkurencyjnych wobec przedsiębiorcy konkurentów, którzy oferowaliby tego typu usługi lub towary. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli są one dla nich niekorzystne i których nie przyjęliby w relacjach z kontrahentem gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych. Narzucanie warunków umów ma zatem miejsce wtedy, gdy przedsiębiorca wykorzystując zajmowaną na rynku pozycję dominującą i sytuację przymusową kontrahentów wynikającą z braku rzeczywistych alternatyw na rynku, wymusza na nich określone zachowania.

Powód jako dostawca usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków zajmuje pozycję tzw. monopolisty naturalnego. Wynika to z charakteru świadczonych usług opartych na infrastrukturze, której technologia i koszty jej wybudowania nie uzasadniają uruchomienia działalności w danej dziedzinie na tym samym obszarze przez więcej niż jednego przedsiębiorcę. Zatem powód dysponuje na rynku geograficznym Gminy Miejskiej P. potencjałem niezbędnym do narzucenia swoim odbiorcom warunków umowy.

Narzucanie warunków umów w rozpatrywanej sprawie wiąże się zarówno z posiadaną przez powoda siłą rynkową jak też z adhezyjnym charakterem zawieranych umów tj. umów, które są zawierane przez przystąpienie, i w których nie przewiduje się indywidualnego negocjowania warunków umownych. Odbiorca chcący przyłączyć swoją nieruchomość do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej musi zaakceptować warunki umowy, w tym ustalone jednostronnie przez powodowe przedsiębiorstwo warunki techniczne przyłączenia i wybudować na własny koszt przyłącze wodociągowe od wewnętrznej sieci wodociągowej w nieruchomości do miejsca włączenia do sieci leżącej poza granicą nieruchomości a w odniesieniu do sieci kanalizacyjnej wybudować na swojej nieruchomości gruntowej studzienki w odległości około 2 - 2,5 m od granicy tej nieruchomości oraz przyłącze kanalizacyjne do miejsca włączenia do sieci kanalizacyjnej leżącej poza granicą nieruchomości.

Istotne jest więc, czy narzucane przez powoda przyłączanym do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej podmiotom warunki, przynoszą mu nieuzasadnione korzyści?

Zdaniem Sądu powód istotnie uzyskuje korzyści nieuzasadnione, gdyż przerzuca na przyłączane do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej podmioty koszty, które w świetle regulacji ustawowych powinien ponosić samodzielnie. Wiąże się to zasadniczo z rozumieniem pojęcia „przyłącza”, którego obowiązek budowy i utrzymywania obciąża, co do zasady, odbiorcę usług, i miejscem jego rozgraniczenia od sieci, której koszty budowy i eksploatacji jako urządzeń wodociągowych – obciążają przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (stanowi o tym przepis art. 15 ust. 1 i 2 i art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę).

Powyższe zasady, że odbiorca zapewnia na swój koszt budowę przyłączy do sieci, a także odpowiada za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych a w pozostałym zakresie obowiązki te spoczywają na przedsiębiorstwie wodociągowo-kanalizacyjnym – nie są sporne pomiędzy stronami.

Istotą sporu jest, czy przyłączany podmiot obowiązany jest ponosić koszty związane z przyłączeniem także w zakresie robót wykonanych poza granicą nieruchomości przyłączanej a zatem czy przyłącze, zarówno wodociągowe jak i kanalizacyjne i którego budowę ma finansować podmiot przyłączany może wykraczać poza tę granicę.

Pojęcie przyłącza, pomimo istnienia jego legalnej definicji wyrażonej w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę jest interpretowane przez strony odmiennie.

Zdaniem Prezesa UOKiK odcinek przewodu pozostający poza granicą nieruchomości gruntowej, a także odcinek wewnątrz nieruchomości – pomiędzy pierwszą studzienką od strony budynku a granicą nieruchomości – nie stanowią części przyłącza kanalizacyjnego. Inaczej jest zdaniem powoda, który twierdzi, że przyłącze kanalizacyjne stanowi odcinek pomiędzy pierwszą studzienką a siecią niezależnie od granic nieruchomości, a jedynie w sytuacji gdy brak jest studzienki kanalizacyjnej przyłącze kończy się na granicy nieruchomości.

W odniesieniu do przyłącza wodociągowego to zdaniem Prezesa UOKiK stanowi ono wyłącznie odcinek przewodu znajdujący się w nieruchomości odbiorcy usług. Tym samym odcinek znajdujący się poza granicą nieruchomości, łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową, zawsze stanowi, w ocenie organu, urządzenie wodociągowe w rozumieniu art. 2 pkt 16 ustawy, czemu przeczy powód, który twierdzi, że także ta część przewodu znajdująca się poza granicami nieruchomości stanowi przyłącze wodociągowe.

Regulacje ustawowe zawarte w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu wodę są natomiast następujące:

- w myśl art. 2 pkt 6 ustawy, przyłączy wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym;

- z kolei przyłączy kanalizacyjne, zgodnie z ustawową definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy, to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku – do granicy nieruchomości gruntowej;

- natomiast sieć to przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego (art. 2 pkt 7 ustawy).

Powyższe rozbieżności pomiędzy stronami wskazują, że proste odwołanie się do definicji legalnej zawartej w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy nie pozwala na jednoznaczne rozgraniczenie przyłącza od urządzenia wodociągowego (sieci). Konieczne staje się więc odwołanie do wykładni funkcjonalnej i celowościowej. Na taki kierunek wykładni jako właściwy dla interpretacji przyłącza wskazuje orzeczenie Sądu Najwyższego, na które powoływały się obie strony procesu. Mianowicie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 13 września 2007r. o sygn. III CZP 79/07 (OSNC 2008/10/111) wywiódł, że znowelizowany wówczas art. 2 ust. 5 ustawy, nadający jej aktualnie obowiązujące brzmienie, stanowi niewątpliwie wyraz woli ustawodawcy, który przez zmienioną definicję przyłącza dążył do ograniczenia kosztów przyłączenia ponoszonych przez podmioty przyłączane. Sąd ten stwierdził, że w wyniku nowelizacji „sformułowanie "od granicy nieruchomości" zastąpiono sformulowaniem "do granicy nieruchomości". Sąd Najwyższy dalej wywodził, że w czasie prac nad nowelizacją kwestia definicji przyłącza kanalizacyjnego wzbudziła zainteresowanie strony społecznej (zwłaszcza przedsiębiorstw wodociągowych i samorządów), która zwracała uwagę, że zmiana definicji przyłącza doprowadzi do istotnych zmian w zakresie finansowania dostępu do sieci. Oznaczać to miało, że o ile przed nowelizacją przyłączy było odcinkiem przewodu między siecią główną a nieruchomością odbiorcy i stosownie do art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę koszty budowy tego odcinka pokrywał w całości podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci, o tyle w wyniku nowelizacji przyłączy miało się stać odcinkiem przewodu w granicach nieruchomości, co zmniejszałoby koszty podmiotu przyłączanego, a zwiększałoby koszty przedsiębiorstw wodociągowych. Wskazywano, że wpłynie to negatywnie na poziom cen usług wodociągowo-kanalizacyjnych oraz może prowadzić do zakłócenia realizacji programów finansowanych przez Unię Europejską, gdyż środki własne gmin zaplanowane na budowę sieci okażą się niewystarczające. Sąd Najwyższy odnotował, że odmienne było stanowisko rządu, który ostatecznie poparł zmianę definicji przyłącza kanalizacyjnego, mimo że nie zawierał jej projekt rządowy. Według rządu, zmiana definicji przyłącza potwierdzić miała stanowisko zajmowane już uprzednio przez Ministerstwo Infrastruktury, że przyłączem jest tylko odcinek przewodu w granicach nieruchomości podmiotu przyłączanego, a jednocześnie umożliwić finansowanie odcinków przewodów kanalizacyjnych od sieci kanalizacyjnej do granicy nieruchomości ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków własnych gmin (budowa tych odcinków mieści się wówczas w zakresie zadań własnych gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591). Skłoniło to Sąd Najwyższy do interpretacji, zgodnie z którą - w razie braku studzienki - przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.z.z.w. jest odcinek przewodu między granicą nieruchomości gruntowej a budynkiem podmiotu przyłączanego. Dalsza część tego przewodu, wykraczająca poza obręb nieruchomości stanowi według Sądu Najwyższego urządzenie kanalizacyjne, o którym mowa w art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Powyższa interpretacja dokonana przez Sąd Najwyższy, którą Sąd w składzie obecnym aprobuje w całej rozciągłości, ma skutek także dla takich stanów faktycznych, gdy na przyłączanej nieruchomości znajduje się studzienka. Wówczas przyłączy kanalizacyjne nie może wykraczać poza tę studzienkę a więc za studzienką odcinek przewodu aż do miejsca włączenia stanowi urządzenie wodociągowe i nie jest przyłączem kanalizacyjnym.

Podobnie brak jest podstaw w świetle interpretacji dokonanej przez Sąd Najwyższy do dokonywania takiej wykładni przyłącza wodociągowego, która pozwala na jego budowę także poza granicami nieruchomości przyłączanej do sieci. Zdaniem Sądu za przyłączy należy uznać przewód położony w obrębie nieruchomości odbiorcy a więc, że najdalej przyłączy może sięgać do granicy nieruchomości odbiorcy, gdyż żadne przepisy prawa nie dają przyłączanemu

odbiorcy prawa do ingerowania w prawo własności nieruchomości znajdującej się poza granicami nieruchomości odbiorcy, a takie prawo musiałby posiadać aby wybudować przyłączy na innej nieruchomości niż jego własna. Prawo własności, które jest konstytucyjnie chronione może być wprawdzie w wyjątkowych wypadkach ograniczane, jednak ograniczenia te muszą wynikać wówczas wprost z przepisów ustawy i być szczególnie uzasadnione, z czym jednak nie mamy do czynienia w regulacjach dotyczących przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych. Jednocześnie fakt, że przedsiębiorstwo wodociągowo - kanalizacyjne będące w posiadaniu sieci, takie prawo do nieruchomości musi posiadać skoro wybudowało na tej nieruchomości (najczęściej drogowej) urządzenia tj, sieć wodociągową lub kanalizacyjną – wzmacnia argument, że jako dysponent takiego uprawnienia, ma też obowiązek wybudować odcinek przewodu od granicy nieruchomości przyłączanego odbiorcy do urządzenia do którego następuje włączenie.

W tym kontekście warto podkreślić, na co zwracał uwagę Prezes UOKiK w zaskarżonej definicji, że definicje przyłączy muszą być zgodne również regulacjami prawa cywilnego stanowiącymi, że właściciel nieruchomości może posiadać przewody, które są trwale połączone z nieruchomością, jedynie w takiej części, w jakiej ta rzecz usytuowana została w granicach jego nieruchomości. Zastosowanie znajduje w tym przypadku art. 49 § 1 k.c. stanowiący, że urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa.

Reasumując należy stwierdzić, że przyłączem wodociągowym i kanalizacyjnym, gdy brak studzienki kanalizacyjnej, jest przewód położony w obrębie nieruchomości, zaś odcinki przewodów znajdujące się poza nieruchomością należą do sieci (są jej częścią).

W konsekwencji oczywistym jest, że odbiorca powinien ponosić koszty wykonania zakresu prac wyłącznie w obrębie nieruchomości stanowiącej jego własność, zaś budowa odcinków przewodów poza granicami nieruchomości obciąża przedsiębiorstwo wodociągowo kanalizacyjne. Natomiast w przypadku przyłącza kanalizacyjnego, gdy na nieruchomości przyłączanej znajduje się studzienka, przyłączy kończy się na tej studziencie i koszt budowy urządzenia kanalizacyjnego za studzienką obciąża przedsiębiorstwo.

Skoro więc powód swoje relacje z odbiorcami kształtował w sposób odbiegający od przyjętej wyżej wykładni pojęcia przyłącza, w szczególności przyłączane podmioty obciążał także kosztami budowy przewodów wykraczających poza granice nieruchomości przyłączanych podmiotów, a które nie stanowiły przyłącza w świetle przepisów prawa i tym samym koszty ich budowy nie obciążały odbiorców, to tym samym powód uzyskiwał nieuzasadnione korzyści kosztem tych odbiorców.

Warto w tym miejscu odnotować, że dokonana przez Sąd wykładnia pojęcia przyłącza kanalizacyjnego i wodociągowego, a także że przenoszenie na przyłączanego odbiorcę kosztów nie stanowiących nakładów na przyłączy stanowi nadużycie pozycji dominującej nie jest odosobnionym poglądem prawnym. Podobne poglądy w tej kwestii wyrażał zarówno Sąd Apelacyjny w Warszawie m.in. w sprawach VI ACa 1941/14, VI ACa 164/13, VI ACa 870/11, VI ACa 461/09 jak też Sąd Ochrony konkurencji i Konsumentów m.in. w sprawach XVII AmA 113/13, XVII AmA 71/14, XVII AmA 137/14, XVII AmA 25/14, XVII AmA 116/14.

Odnosząc się do zarzutu powoda, że nie odnosi on nieuzasadnionych korzyści z tytułu narzucanie uciążliwych warunków umów przyłączanym podmiotom, z tego względu, że koszty które poniosłoby przedsiębiorstwo w związku z budową tego spornego elementu sieci poza granicami nieruchomości przyłączanego podmiotu, zostałyby odzyskane w taryfie a zatem pokryliby je wszyscy przyłączeni do sieci odbiorcy – to nie sposób się zgodzić z tą argumentacją. W pierwszej kolejności należy wskazać, że wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji (uzyskanie korzyści) nie jest konieczne a wystarczającym jest już samo zagrożenie wystąpienia takiego skutku (patrz: E. Modzelewska – Wąchal Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, Komentarz, Wyd. Twigger, Warszawa 2002, s.97). Stanowisko takie znajduje odzwierciedlenie również w orzecznictwie, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r. sygn. akt XVII AmA 26/99). W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r. sygn. akt XVII AmA 65/03 Sąd Ochrony

Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie, mogą wywoływać takie skutki. Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r. (sygn. akt I CKN 114/97) wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Organ antymonopolowy ma zatem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku.

Po wtóre dla przyłączanych odbiorców warunek ten jest stanowczo uciążliwy, gdyż muszą jednorazowo pokryć koszty, które w rzeczywistości ich nie obciążają, bo finansują nie tylko budowę przyłącza w granicach własnej nieruchomości ale i koszty budowy odcinków przewodów także poza granicami nieruchomości, co stanowi znaczną dolegliwość finansową.

Po trzecie wreszcie fakt, że powód odzyska koszty inwestycji, gdyby ją sam sfinansował nie oznacza, że nie uzyskuje w ten sposób korzyści. Korzyścią w tym wypadku jest to, że nie musi samodzielnie i każdorazowo pokrywać opłat związanych z budową odcinków przewodów poza granicami nieruchomości odbiorcy przyłączanego do sieci, co musiałoby zaistnieć gdyby określał przyłącze zgodnie z dokonaną przez Sąd wykładnią. Wprawdzie koszty związane z budową tych elementów sieci byłyby odzyskane przez przedsiębiorstwo w taryfowych cenach i stawkach opłat obciążających wszystkich odbiorców, jednak byłoby to dokonywane stopniowo i trwałoby to w dłuższym czasie a nie jednorazowo (§7 ust 5 rozporządzenia Min. Budownictwa z 28.06.2006 w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, Dz.U. nr 127, poz. 886). Oznacza to, że zwrot kosztów inwestycji w dłuższym czasie byłby zdecydowanie bardziej uciążliwy dla powoda niż sytuacji w której kosztów tych wcale nie ponosi i nie musi ich w żaden sposób rozliczać. To zaś oznacza, że powód skutkiem praktyki uzyskuje jednak nieuzasadnione korzyści, skoro może prowadzić swoją działalność w sposób mniej uciążliwy i nie musi zabezpieczać środków na finansowanie tych części robót nie stanowiących - co do zakresu - prac związanych z budową przyłącza.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że prawidłowo postawiony powodowi przez Prezesa UOKiK zarzut nadużywania pozycji dominującej, uzasadniał także nałożenie na powoda kary pieniężnej, dla której podstawę prawną stanowił art. 106 ust. 1 uokik. W ocenie Sądu także wymiar kary ustalony w zaskarżonej decyzji uwzględnia dyrektywy jej ustalenia określone w art. 111 uokik. W szczególności Prezes UOKiK prawidłowo przyjął, że w stosunku do powoda występują okoliczności przemawiające za podwyższeniem ustalonej na stosunkowo niskim poziomie kwoty bazowej kary ze względu na to, że powód wcielił praktykę w życie i faktycznie stosował wobec kontrahentów uciążliwe warunki umów. Podobnie prawidłowo została uwzględniona długotrwałość stosowania praktyki.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 479^{31a} § 1 kpc oddalił odwołanie nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 98 kpc obciążając nimi w całości powoda, stosownie do wyniku sporu. Zgodnie z art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. do kosztów tych zaliczono koszty zastępstwa procesowego w wysokości 360 zł określonej w § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

SSO Małgorzata Perdion-Kalicka